

М.В. Чорна, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Л.І. Безгінова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ПІДГОТОВКА ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

Однією з сучасних проблем освіти в Україні є підвищення її якості. Рішення даної проблеми пов'язано з модернізацією змісту освіти, оптимізацією способів і технологій організації освітнього процесу, переосмисленням мети і результату освіти на кожному з її рівнів. Посилення пізнавальних та інформаційних засад у сучасній економіці не забезпечується традиційним поняттям професійної кваліфікації, що призвело до появи загальноєвропейської тенденції руху «від поняття кваліфікації до поняття компетенції». Доктор філософії при цьому повинен володіти певним набором компетенцій, які він повинен отримати на третьому циклі навчання, які характеризують його як людину, вченого і педагога з широким прогресивним світоглядом.

З цієї позиції особливої актуальності набуває питання застосування компетентісного підходу до підготовки доктора філософії.

Традиційна парадигма навчання, яка існувала тривалий час у вітчизняній освіті, була спрямована на розвиток потенціалу молодого вченого, його знайомство з новими явищами і процесами. Зміни в характері освіти, що відбуваються останнім часом, орієнтують його на «вільний розвиток», творчу ініціативу, самостійність, конкурентоспроможність, мобільність, що вимагає якісно нового компетентісного підходу до формування майбутнього доктора філософії.

У теорії компетентісного підходу виділяються два базових поняття: компетенція і компетентність, при цьому, у відповідності до розробленого «Комплексу нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти. Компетентісний підхід» (м. Київ, 2013 р.), перше з них «включає знання й розуміння (теоретичне знання академічної галузі, здатність знати й розуміти), знання як діяти (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), знання як бути (цінності як невід'ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті)», а друге розглядається як «інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника ВНЗ для виконання діяльності в певних професійних та соціально-

особистісних предметних сферах (компетенціях), який визначається необхідним обсягом і рівнем знань та досвіду у певному виді діяльності».

Таким чином, у компетенціях окреслюються параметри того, що в цілому повинен вміти і знати, а також на що в професійному плані повинен претендувати здобувач наукового ступеня після опанування докторської програми. При цьому компетенції не перебувають в однозначній прив'язці до переліку тих знань і умінь, які він набуває в конкретному навчальному закладі. Університет може різними способами досягати мети підготовки доктора філософії, самостійно обираючи і вибудовуючи курси навчання, що забезпечує гнучкість навчання і певну автономію навчального закладу в складанні навчального плану.

Враховуючи здобутки європейських і вітчизняних учених, учасники проектної групи Харківського державного університету харчування та торгівлі з питань підготовки докторів філософії з економіки, запропонували наступний перелік ключових програмних компетентностей, якими має володіти випускник, який засвоїв докторську програму:

1) загальні:

- аналітичні;
- дослідницькі;
- комунікаційні;
- інноваційні;
- викладацькі;
- управлінські;
- компетенції співробітництва;

2) фахові:

- освітньо-методичні компетенції;
- науково-методичні;
- організаційні;
- методологічні;
- адаптаційні;
- прикладні.

Реалізація компетентнісного підходу у вищій освіті на сучасному етапі забезпечить виконання основної мети – підготовку докторів філософії з економіки, конкурентоспроможних на ринку праці, компетентних, відповідальних, здатних до ефективної роботи на рівні світових стандартів.